

คู่มือการจัดการความรู้ การบูรณาการศาสตร์ดนตรีสู่การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่

Knowledge Management

คำนำ

คู่มือการจัดการความรู้เรื่อง “การบูรณาการศาสตร์ดนตรีสู่การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่” ฉบับนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลและถอดบทเรียนจากประสบการณ์ของบุคลากรวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยการเล็งเห็นถึงความสำคัญของบุคลากรที่จำเป็นจะต้องดำเนินงานวิจัย ที่มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการวิจัย จากการวิจัยองค์ความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรม ไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งถือเป็นคำใหม่ที่ปรากฏขึ้นในวิถีของการวิจัย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปูพื้นฐานความรู้ ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักวิจัยหน้าใหม่ และนักวิจัยที่เคยมีประสบการณ์ในการวิจัยเชิงพื้นที่ของวิทยาลัยการดนตรีมาก่อนหน้า

เนื้อหาในคู่มือฉบับนี้ มุ่งเน้นในการชี้แจงและนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงพื้นที่ และการตั้งโจทย์หรือการได้มาซึ่งโจทย์วิจัย ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการที่จะสร้างเครื่องมือและกระตุ้นความสนใจให้กับบุคลากรวิทยาลัยการดนตรี ได้ทดลองนำองค์ความรู้ที่ได้รับในการถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การวิจัยเชิงพื้นที่ในครั้งนี้ นำไปสู่การวิจัยและการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีโดยมีพื้นที่เป็นฐาน อันจะสร้างประโยชน์ทั้งต่อตนเอง กลุ่มเป้าหมาย และประเทศชาติสืบไป

คณะผู้จัดทำ

การวิจัยเชิงพื้นที่ : ขอบเขตความรู้

A B C

(Area Based Collaborative Research)

การวิจัยเชิงพื้นที่หรือที่ภาษาอังกฤษอ่านว่า Area Based Collaborative Research (ABC) เป็นการวิจัยที่ได้นำแนวคิด 2 เรื่องเข้ามาประกอบกัน ได้แก่ 1) การใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการหาโจทย์วิจัย โดยการค้นหาจากปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นความต้องการของพื้นที่ที่เข้าไปศึกษา และ 2) การดำเนินงานวิจัยจะต้องเกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือหรือเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้คน/องค์กร/ภาคีต่างๆ ในการขับเคลื่อนโจทย์วิจัย/ปัญหาที่ค้นพบร่วมกัน

การวิจัยเชิงพื้นที่ : คุณลักษณะ

การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีคุณลักษณะเฉพาะคือ 1) โจทย์ในการวิจัยจะต้องเกิดขึ้นจากปัญหาหรือสิ่งที่พื้นที่ต้องการ ซึ่งมองในภาพใหญ่โจทย์วิจัยนี้อาจจะเป็นโจทย์ที่เกิดขึ้นจากยุทธศาสตร์ของพื้นที่ที่มีการกำหนดเอาไว้แล้ว 2) หา “กลไกการพัฒนาในพื้นที่” หรือ หา “แนวร่วมในการแก้ไขปัญหา” ที่มีอยู่ในพื้นที่ นักวิจัยจะต้องไม่ดำเนินการด้วยตัวเองทั้งหมด แต่จะต้องหาเจ้าภาพร่วมในการดำเนินงานวิจัยด้วย เพราะเมื่อนักวิจัยดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว ชุมชนควรจะขับเคลื่อนด้วยตัวเองได้ 3) กระบวนการทำงานวิจัยจะเป็นเครื่องมือในการสานสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาการ ประชาชน รัฐ และเอกชน ทั้งในและนอกพื้นที่ให้มีการขับเคลื่อนงานวิจัยร่วมกัน 4) การดำเนินงานจะต้องมีคนในพื้นที่เข้าร่วมในการดำเนินงานด้วย หรือโจทย์การวิจัยจะต้องได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่ 5) เมื่อโจทย์วิจัยหรือปัญหาถูกแก้ไขโดยมีส่วนร่วมของนักวิจัย คนในพื้นที่ ภาครัฐและเอกชนทั่วทุกฝ่ายแล้วนั้น ผลที่ได้รับตอบแทนจะต้องทั่วถึงกับทุกฝ่ายที่ร่วมลงมือทำงานวิจัย

การวิจัยเชิงพื้นที่ : ความแตกต่าง

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยแบบดั้งเดิม	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
รูปแบบ	มีพิมพ์เขียวไว้ล่วงหน้า	เน้นกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์
อุดมการณ์/ปรัชญา	เน้นกลุ่มคนชั้นสูง	เน้นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในสังคม คนชายขอบ คนที่เผชิญกับปัญหาจริงในพื้นที่
จุดมุ่งหมาย	ไม่ผูกพัน ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย	มีพันธกรณีระหว่างนักวิจัยกับชาวบ้านที่จะร่วมกันเพื่อสิทธิของมนุษย์
กรอบการวิจัย	กำหนดโดยนักวิจัย/องค์กร	กำหนดโดยนักวิจัยและประชาชนในพื้นที่
จุดเน้น	เน้นวัตถุ/สิ่งของ	เริ่มที่คนเป็นหลัก ทำให้คนมีคุณค่า สร้างความภาคภูมิใจและกำลังใจ
เป้าหมาย	กำหนดไว้ล่วงหน้า	ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของท้องถิ่นตามเงื่อนไขความเหมาะสม
ยุทธวิธี	เน้นการวางแผนที่อ้างว่าชาวบ้าน ไม่สามารถวางแผนเองได้	เน้นการมีส่วนร่วม เชื้อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของคน
วิธีการ	เข้มงวดรัดกุม เน้นหลักการวิจัย เชิงปริมาณ มองมิติชุมชนที่ศึกษา และใช้เทคโนโลยีหรือระเบียบวิธีการชั้นสูง	เรียบง่าย ใช้วิธีการที่ชาวบ้านรู้จักและถนัด มองชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และใช้เทคโนโลยีชาวบ้าน

การวิจัยเชิงพื้นที่ : สรุปสาระสำคัญ

1) โจทย์วิจัยมาจากพื้นที่จริง
เป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข/พัฒนา
/ปรับปรุง/ต่อยอดอย่างเร่งด่วน

2) โจทย์วิจัยจะต้องเกิดจาก
กระบวนการบริหารจัดการในพื้นที่

3) การออกแบบ/ขับเคลื่อนการวิจัย
เกิดจากการมีส่วนร่วมโดยทุกภาคส่วน

4) เกิดจากความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ
ประชาชน องค์กร และภาคีต่างๆ ในพื้นที่
ที่ต้องการร่วมกันพัฒนา

5) เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่
ในลักษณะต่างๆ ตามโจทย์/ปัญหาวิจัย

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การพัฒนาโจทย์วิจัย

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การพัฒนาโจทย์วิจัย

1. ศึกษาข้อมูลในพื้นที่ (พื้นที่เป้าหมาย/พื้นที่รับผิดชอบ)

หรือประเด็นที่สนใจ (เอกสาร/สำรวจ/สังเกต/ตั้งคำถาม/ชวนชาวบ้านคุย)

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การพัฒนาโจทย์วิจัย

2.รวบรวม/สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูล

อธิบายให้เห็นถึงศักยภาพ (จุดแข็ง/จุดอ่อน) ของพื้นที่ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชน/ภาคีเครือข่าย
ที่จะร่วมกันพัฒนาได้รับรู้ถึงประเด็นที่พบ

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การพัฒนาโจทย์วิจัย

3. วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนร่วมกับคนในชุมชนและองค์กร

เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การพัฒนาโจทย์วิจัย

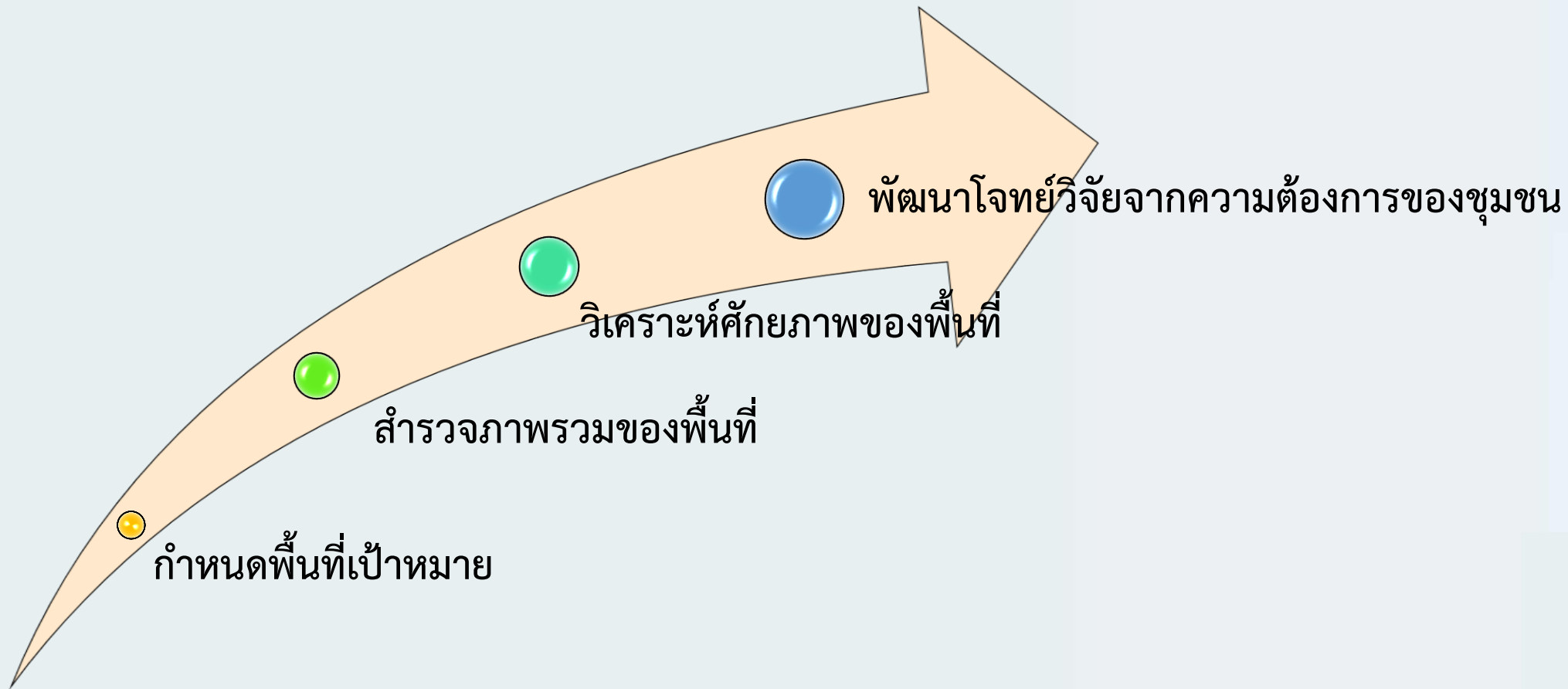
4. ตั้งโจทย์วิจัยจากเป้าหมายที่ชุมชนอยากให้เป็น อยากเห็น อยากให้เกิดขึ้น อยากเปลี่ยนแปลง

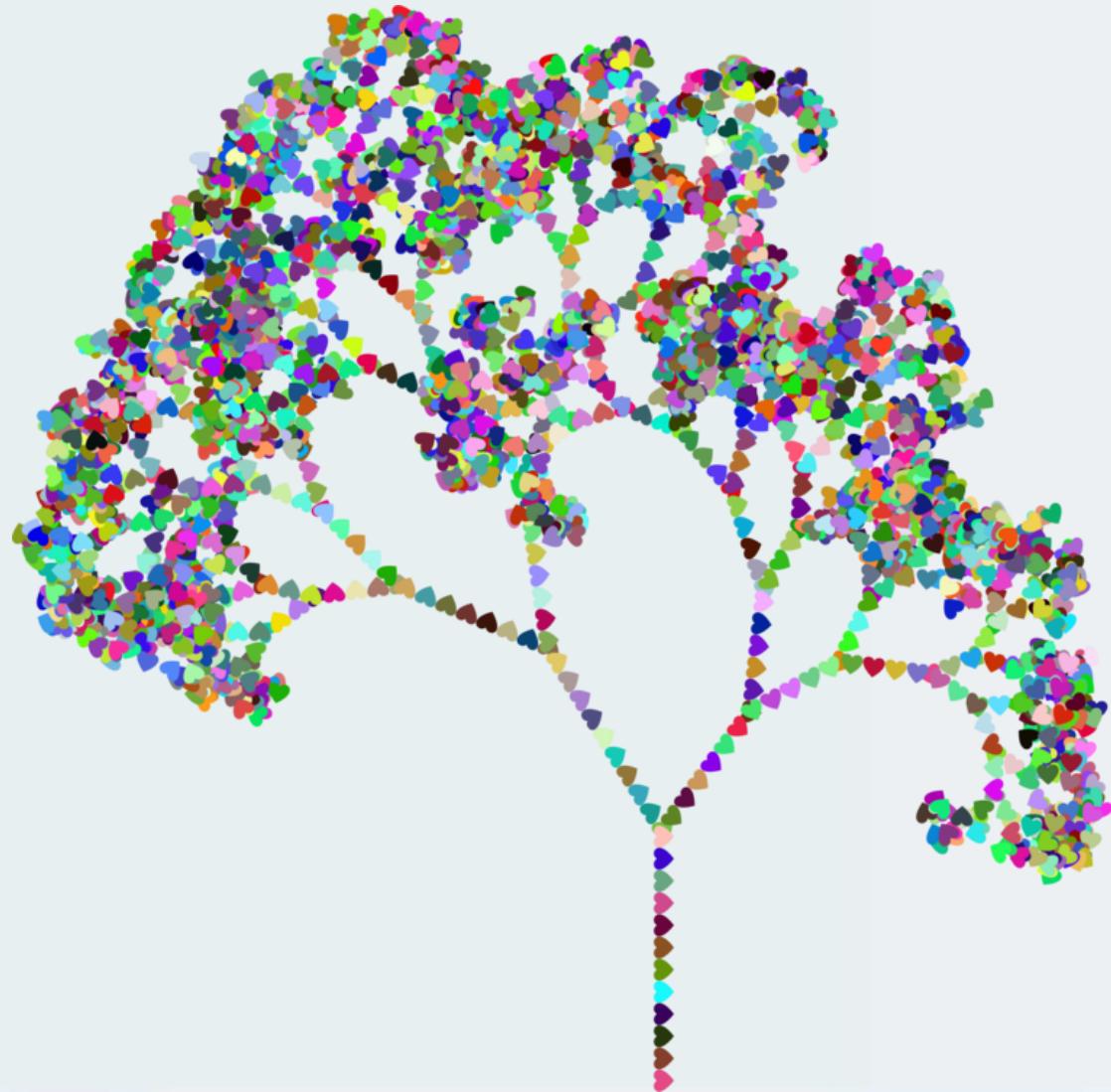
โดยการจัดลำดับความสำคัญว่าประเด็นใดหรือโจทย์ใดควรจะเป็นโจทย์ที่จะต้องดำเนินการในลำดับแรก

การวิจัยเชิงพื้นที่ : สรุปการพัฒนาโจทย์วิจัย

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การเข้าถึง (ใจ) ชุมชน

การวิจัยเชิงพื้นที่ : การเข้าถึง (ใจ) ชุมชน

กลยุทธ์ที่สำคัญในการทำวิจัยเชิงพื้นที่ให้สำเร็จนั้น นักวิจัยจำเป็นที่จะต้องเข้าถึงใจของคนในชุมชนให้สำเร็จ กล่าวคือ นักวิจัยจะต้องละลายกรอบของความเป็นนักวิชาการ และทำตัวให้เป็นเสมือนหนึ่งในคนในวัฒนธรรม คนที่เข้าปัญหา คนที่เผชิญปัญหา คนที่ต้องการหาทางออกร่วมกันกับคนในชุมชน ทั้งนี้ ในการเข้าถึงใจของคนในชุมชนนั้น มีหลักการสำคัญง่ายๆ 5 ประการ ได้แก่

- 1) มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติของผู้คนในพื้นที่
- 2) ต้องระลึกเสมอว่า “ความรู้อยู่ที่ชุมชน อยู่ที่ชาวบ้าน” ต้องให้เกียรติเสมอ
- 3) ความรู้ไม่มีคำตอบเดียว ประเด็นสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ตามแต่บริบทของพื้นที่
- 4) เรียนรู้ร่วมกับชุมชน นักวิจัยต้องเป็นผู้เอื้ออำนวยความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 5) สร้างความรู้ เครื่องมือการวิจัย/การแก้ไขปัญหา และสร้างคน/สังคมที่มีคุณภาพจากรากฐานที่เกิดขึ้นจากชุมชน

ภาคผนวก : รูปภาพการจัดกิจกรรม

ภาพกิจกรรมการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

การบูรณาการศาสตร์ดนตรีสู่การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่

16 พฤษภาคม 2562 เวลา 09:00 น.

ห้องประชุมวิจัย ชั้น 14 อาคาร 27

วิทยาลัยการดนตรี มรภ.บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ภาคผนวก : คลังความรู้งานวิจัยเชิงพื้นที่

ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital
สำนักการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

E – library
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัย และนวัตกรรม (สกว.)

ภาคผนวก : คลังความรู้งานวิจัยเชิงพื้นที่

บทความงานวิจัยเชิงพื้นที่กับการสร้างความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัย และนวัตกรรม (สกว.)

จัดทำโดย
วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

